

B O E K E N

Geen wijsheid achteraf

Ed. van Thijn bespreekt:
 Bart Tromp, *Verraad op de Balkan*.
 Een kroniek. Nieuwegein: Uitgeverij
 Aspekt, 1996.

Bart Tromp heeft een spijkerhard oordeel over de politiek van de internationale gemeenschap ten tijde van de gruwelijkste oorlog in Europa sinds 1945. Hij noemt het vier jaar lang lijdelijk toezien bij het systematisch uitmoorden, terroriseren en verdrijven van honderdduizenden voormalige Joegoslaven, vooral in de voormalige deelstaat Bosnië-Herzegovina ronduit verraad. En daar is niets mee miszegd. Het bijzondere van Tromps scherpzinnige analyse van het Balkanconflict is dat deze niet is gebaseerd op wijsheid achteraf. *Verraad op de Balkan* is een bundeling van commentaren die in de afgelopen jaren heet van de naald geschreven zijn. Het is opmerkelijk om te zien – treurig maar waar – hoe deze de tand des tijds hebben doorstaan.

Dat Tromp de verleiding heeft kunnen weerstaan om hier en daar achteraf nog een puntje op de i te zetten blijkt uit de veranderende terminologie waarmee hij de woedende oorlog karakteriseert. In een van zijn eerste columns (mei '92) spreekt hij nog van een 'burgeroorlog', de gangbare term bij de internationale goegemeente. In mei '94 legt hij omstandig uit waarom dit een misleidende aanduiding is. De oorlog in Bosnië is helemaal geen 'burgeroorlog' maar 'een met

voorbodachte rade begonnen aanvalsoorlog van Servië'. De communistische machthebbers in Belgrado hebben, toen de grond hen na de Val van de Berlijnse Muur te heet onder de voeten werd, welbewust de kaart van het nationalisme getrokken. Van meet af aan legt Tromp uit dat de oorlog op de Balkan niet is ontstaan uit al eeuwenlang bestaande etnische conflicten, maar dat omgekeerd, de etnische tegenstellingen zijn aangewakkerd en opgezweept door een zorgvuldig geplande 'agressieoorlog'.

Hij verzet zich ook met hand en tand tegen de hardnekkige mythes over de 'Balkanmens'. De bewoners van de Balkan zouden anders zijn dan wij. De Balkan zou een regio zijn 'buiten de Westerse beschaving, waar eeuwenoude etnische tegenstellingen voortdurend tot geweld leiden.' Dit vooroordeel is dan een welkom alibi om schouderophalend langs de kant te blijven staan terwijl grote delen van het land op de meest gruwelijke wijze etnisch worden gezuiverd.

Een andere mythe die Tromp hardhandig doorprikt is die van de neutraliteit die de internationale gemeenschap in acht zou moeten nemen, omdat er in dit conflict geen 'good guys' en 'bad guys' zouden zijn. Met deze grondhouding gaat men systematisch voorbij aan het feit dat het met name de Bosnische Moslims zijn die het slachtoffer zijn geworden van de nationalistische expansiepolitiek van de Serviërs en later de Kroaten en bij een opdeling van het land ook geen enkel toekomstperspectief meer hebben. Het zijn met name de

INHOUD

Het verraad op de Balkan
 EMU
 Jan Kassies
 Niet Nix

B O E K E N

Moslims die, ook tijdens de onderhandelingen, met de rug tegen de muur zijn gezet en in groten getale de dupe zijn geworden van jarenlange belegeringen, etnische zuiveringen, massale volksverhuizingen en (zoals in Srebrenica) regelrechte genociden.

In scherpe bewoordingen analyseert Tromp het falen van de internationale gemeenschap die de 'agressieoorlog' reduceert tot een 'humanitair probleem' en van meet af aan nalaat om militair te interveniëren. Al in augustus '92 komt Tromp tot de conclusie dat een militaire interventie onvermijdelijk is.

Hij toont vervolgens, artikel na artikel, aan dat het met name de Engelsen en Fransen zijn die met hun partijdige, want pro-servische, appeasementpolitiek zo'n militaire interventie hebben verhinderd. Zelfs de 'humanitaire interventie' van UNPROFOR moet in dat licht worden gezien. Door in te stemmen met de komst van tienduizenden blauwhelmen, zonder een duidelijk politiek doel, zijn Londen en Parijs tot het uiterste gegaan om een echte militaire interventie te voorkomen. Deze Brits-Franse politiek, gesteund door de EU (Duitsland stond van meet af aan achter Kroatië) noemt Tromp 'immoreel en kortzichtig.'

UNPROFOR was gedoemd om 'langzamerhand in een uitzichtloos politiek moeras weg te zakken.'

Na de dramatische val van Srebrenica op 11 juli 1995 vraagt Tromp zich af waarom Nederland onder de vlag van de VN aan de 'cynische politiek' van Londen en Parijs heeft meegewerkt? Dat de Nederlandse bijdrage op een fiasco moest uitlopen 'was wel voorspelbaar en het is ook voorspeld.' Ik vind dat een van de minder geslaagde artikelen in het boek. Aan de voorafgaande besluitvorming rond de uitzending van Dutchbat en met name de legering in een niet te verdedigen (want reeds opgegeven) 'safe area' heeft Tromp hoegenaamd geen aandacht besteed. Ook op de omstandigheden ten tijde van de val en de nog lang doorklinkende nagalm gaat hij, jammer genoeg niet in. Te zijner verdediging geldt dat voor hem het Dutchbat-verhaal maar een 'kleine episode' is in een meerjarig, jammerlijk vervolgverhaal van een falende internationale gemeenschap.

Zijn boek eindigt waar mijn ervaringen beginnen: bij de totstandkoming en implementatie van het Dayton-vredesakkoord. 'Het enige goede van het vredesakkoord is dat het een eind aan de oorlog maakt. Maar opgelost is er

niets,' schrijft Tromp. 'De druiven zijn zuur nu Amerika voor de derde keer een eind maakt aan een oorlog in Europa.' Ik ben het met hem eens, maar het grote belang van de Amerikaanse bemoeienis moet niet worden onderschat. Zij hebben niet alleen een eind aan de oorlog gemaakt maar ook het sinistere dubbelspel van de EU in Bosnië-Herzegowina voor een belangrijk deel geneutraliseerd. Anders dan de EU hebben zij zich wel gecommitteerd aan het bijeenhouden van het zo diep verscheurde land. En dat is de kern van de zaak, ook in de beschouwingen van Tromp.

Al in augustus 1992 tamboereert hij op het grote belang voor Europa dat een opdeling (en liquidatie) van Bosnië-Herzegowina wordt voorkomen. 'Een Europese Gemeenschap die moord en doodslag aan haar grenzen tolereert, loopt zelf gevaar.' Deze observatie heeft, helaas, nog altijd een grote actualiteitswaarde. Het is allerminst zeker – zo is ook mijn ervaring – dat dit inzicht in Europa al gemeengoed is geworden. Het verraad op de Balkan is nog niet bezworen.

ED. VAN THIJN

Hoofd OVSE waarnemersmissie bij de algemene verkiezingen in Bosnië-Herzegowina